

Mnogostrukost glazbenih oblika
u liturgijskim slavljinama

Uz 10. obljetnicu instrukcije »Musicam Sacram«

Godište XLVII. Broj 2

Travanj — Lipanj 1977

Anđelko Milanović

Glazbeni oblik liturgijskog slavlja ima nekoliko načina kojima se obavlja taj čin. Ti načini su raznovrsni i mnogobrojni, sastoje se od raznih čimbenika. Oni ovise o pogledu na taj čin, o načinu kojim pristupamo slavlju, o ustrojstvu, vremenu, času itd. Nas posebno zanima pjevanje za vrijeme ovih liturgijskih slavlja: kada, gdje, koliko i što ćemo pjevati.

Instrukcija »Musicam Sacram« (1967) kaže da »može biti više stupnjeva, prema tome da li se pjevanju daje više ili manje mjesta« (br. 7). U istom broju pobliže određuje: »Između punog i svečanog oblika (liturgijskih obreda u kojima se zaista pjeva što treba pjevati) i najjednostavnijeg oblika (kod kojega nema pjevanja) može biti više stupnjeva« (br. 7).

Ovim razlikama ne želimo ustvrditi koja su liturgijska slavlja »pjevana«, a koja »recitirana«. Za pojam mnogostrukosti liturgijskog slavlja instrukcija MS upotrebljava termin »puni i svečaniji« i »najjednostavniji oblik« (br. 7), što u ovom slučaju znači: što i koliko ćemo pjevati i što i koliko ćemo recitirati.

Ista instrukcija MS — u brojevima 29, 30, i 31 — razlikuje tri glazbena stupnja liturgijskog slavlja:

Br. 29. — Na prvi stupanj spadaju: —

- a) u obredima ulaza:
 - pozdrav svećenika s odgovorom puka, molitva.
- b) u bogoslužju riječi:
 - usklici kod evanđelja.
- c) u bogoslužju žrtve:
 - darovna molitva, predslavlje s uvodom i »Svet«, završna doksologija kanona, Gospodnja molitva s uvodom i dodatkom, »Mir Gospodnji«, popričesna molitva, obrazac otpusta.

Br. 30. — Na drugi stupanj spadaju: —

- a) — »Gospodine, smiluj se«, »Slava« i »Jaganjče Božji«.
- b) — Vjerovanje.
- c) — Molitva vjernika.

Br. 31. — Na treći stupanj spadaju: —

- a) — pjesme kod ophoda za ulaz i pričest,
- b) — pjesme poslije čitanja ili poslanice,
- c) — aleluja prije evanđelja,
- d) — darovna pjesma,
- e) — odlomci iz Svetoga Pisma, osim ako ne izgleda da ih je bolje pročitati negoli pjevati.

Djelovi euharistijskog slavlja što smo ih nabrojili kod stupnjeva — a morali bi se pjevati — mogu se izvesti potpuno ili djelomično prema odgovarajućim okolnostima. Ove raznovrsne mogućnosti sudjelovanja daju čar, neukočenost — elastičnost — oblicima euharistijskog slavlja. Instrukcija MS pače preporučuje da se i »u čitanim misama pjeva neki dio« (br. 36.).

Mnogostrukost oblika u liturgijskom slavlju gledom na pjevanje jedna je od značajnijih postkoncilskih novosti što ih donosi instrukcija MS. To se načelo poslije tridentinske liturgijske obnove po prvi put pojavljuje u crkvenom zakonodavstvu. Gotovo je nemoguće predvidjeti dalekosežnost, pastoralni i liturgijski »duh« ovoga načela iz kojeg se mogu izvući nužne, praktične i pravilne primjene u pastoralnom radu. Ta sveti Pijo X. je htio preko sv. mise sve obnoviti u Kristu, »omnia restaurare in Christo«, a II. Vatikanski Sabor želi da euharistijsko slavlje postane središtem kršćanskog života.

Ovdje bismo željeli upozoriti i na narav razboritog suda pastoralnog rada u primjenjivanju principa mnogostrukosti. Instrukcija MS u brojevima 9. i 10. upozorava: »U odabiranju vrste liturgijske glazbe... treba se obzirati na sposobnosti onih koji trebaju pjevati« (br. 9). »Kako bi vjernici radije i plodnije sudjelovali u bogoslužju, dolikuje da se, koliko je to moguće, oblici bogoslužja obreda kao i stupnjevi njihova sudjelovanja zgodno mijenjaju prema svečanosti dana i skupova« (br. 10).

Neka nitko ne shvati da mnogostrukost oblika u liturgijskim slavljinama sa sobom donosi rubrikalnu anarhiju. Neka ne gube s vida istinske direktive onih koji liturgijske svečanosti usmjeruju prema pravilnim, dužnim i zdravim rubrikalnim odredbama onoga što Crkva hoće i preporučuje. Dapače, ova postkoncilaska novost »prema pastoralnoj uviđavnosti« još više odgovara liturgijskoj osjetljivosti u bogoslužnim slavljinama. Po ovoj pastoralnoj praktičnosti ne bi se smjeli svi ovi ceremonijalni propisi vršiti samo zato da bi se ispunile rubrikalne odredbe. Uvrstivši savjesno sve slobode što ih za pojedine slučajeve kod euharistijskog slavlja preporučuju rubrikalni propisi, imat ćemo na srcu, s osvjedočenjem i odgovornošću ćemo slaviti Kristova otajstva u ovome veoma važnom, bitnom i prikladnom obliku na duhovnu korist prisutnog kršćanskog okupljenog naroda. Nećemo dopustiti da se ponavlja uvijek isti, stereotipni i identični način koji bi mogao postati skelet monotonog slavlja koje ne odgovara ni mjestu, ni prigodi, ni vremenu, a ne bi donosio ni odgovarajući nužni duhovni plod.